

Briselē, 18.2.2026.
COM(2026) 82 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Paziņojums par ES austrumu pierobežas reģioniem, kuri robežojas ar Krieviju,
Baltkrieviju un Ukrainu**

Stipri reģioni drošai Eiropai

“Pagājušajā nedēļā es to redzēju savām acīm, apmeklējot priekšposteņa dalībvalstis. Tās vislabāk zina, kādus draudus rada Krievija. Un nav šaubu – Eiropas austrumu flangs aizsargā visu Eiropu.” Urzulas fon der Leienas runa par stāvokli Savienībā 2025. gadā.

Tā kā Krievijas pilna mēroga agresijas karš pret Ukrainu turpinās nu jau piekto gadu, mūsu kopējā drošība ir tieši saistīta ar to austrumu reģionu spēku, noturību un stabilitāti, kuri robežojas ar Krieviju, Baltkrieviju un Ukrainu¹². Pastāv daudz Krievijas un Baltkrievijas radīto problēmu, tostarp hibrīddraudu, migrācijas izmantošana par ieroci, gaisa telpas pārkāpšana ar droniem un iznīcinātājiem, radiofrekvenču traucējumi, jo īpaši globālās navigācijas satelītu sistēmas (GNSS) slāpēšana un falsificēšana, kiberuzbrukumi, gaisa satiksmes un sauszemes un zemūdens infrastruktūras sabotāža, par ko liecina atkārtoti zemūdens kabeļu bojājumi³, ārvalstu īstenota informācijas manipulācija un iejaukšanās (FIMI), kā arī naidīga retorika.

Turklāt šie reģioni saskaras ar vienu no akūtākajiem **demogrāfiskajiem spiedieniem** Eiropas Savienībā, proti, daži no reģioniem pēdējā desmitgadē ir zaudējuši vairāk nekā 17 % iedzīvotāju. Kopumā laikposmā no 2016. līdz 2025. gadam iedzīvotāju skaits austrumu pierobežas reģionos samazinājies vidēji par 2,6 % salīdzinājumā ar iedzīvotāju skaita pieaugumu 1,2 % apmērā ES kopā. Zema dzimstība, iedzīvotāju novecošana un emigrācija, ko pastiprina paaugstināti drošības riski, ekonomikas lejupslīde un nenoteiktība, ir paātrinājusi jaunu, izglītotu un kvalificētu cilvēku aizplūšanu. Tas ir padziļinājis demogrāfisko lejupslīdi, izraisot darbaspēka trūkumu, vājinot publiskās finanses un pārtraucot vai samazinot pamatpakalpojumus. Ja iedzīvotāju skaita samazināšanās netiks novērsta, pastāv risks, ka tā var kļūt par ilgtermiņa un neatgriezenisku parādību, tādējādi samazinot reģionu un dalībvalstu noturību un spēju reaģēt uz krīzēm un drošības apdraudējumiem.

Tomēr, ņemot vērā minētos draudus un spiedienu, šie reģioni pielāgojas un **pārvērš** strukturālo **neaizsargātību par stratēģiskiem aktīviem**, kļūdami par spēcīgu iedvesmas avotu pārējai Eiropai. Tie liecina, ka inovācija var plaukt un zelt, solidaritāte var padziļināties un – pat grūtos laikos – sadarbība un apņēmība var veicināt progresu un vienotību.

ES austrumu reģioni, kuriem ir sauszemes robeža ar Krieviju, Baltkrieviju un Ukrainu — galvenie fakti:

- *visvairāk skartajām dalībvalstīm ir garas sauszemes robežas ar Krieviju un Baltkrieviju: Somijai, Igaunijai, Latvijai, Lietuvai un Polijai ar tām ir kopīga 3646 km gara robeža (25 % no kopējās ES ārējās sauszemes robežas garuma) — attiecīgi 1346 km Somijai, 340 km Igaunijai, 453 km Latvijai, 893 km Lietuvai un 614 km Polijai.*

Polijai, Slovākijai, Ungārijai un Rumānijai ir kopīga 1372 km gara sauszemes robeža ar Ukrainu (10 % no kopējās ES ārējās sauszemes robežas garuma).

ES reģioni, kuriem ir jūras robeža ar Ukrainu — galvenie fakti:

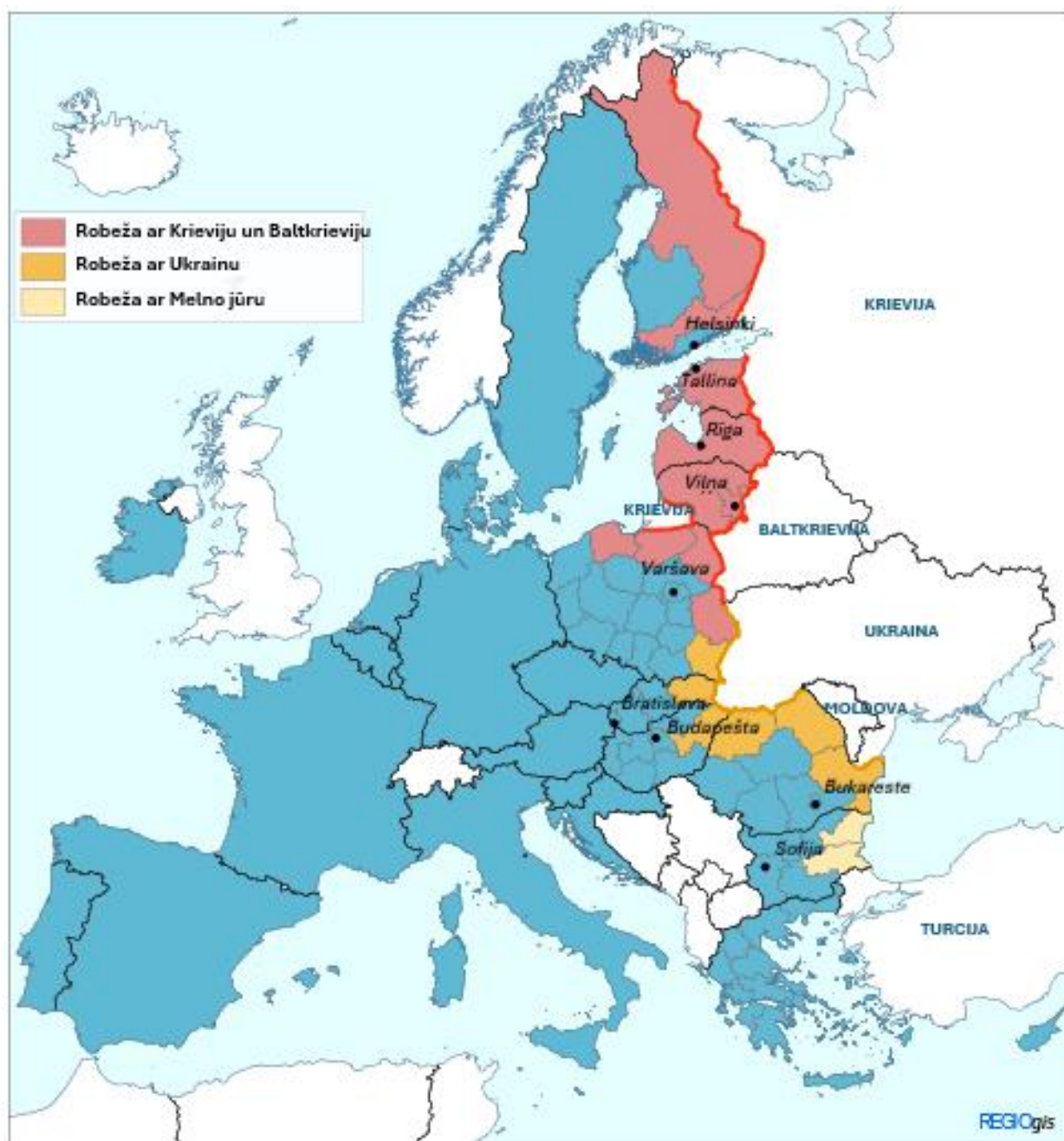
- *Rumānijas un Bulgārijas kopējā Melnās jūras piekrastes līnija pārsniedz 600 km, un tās robežojas ar Melnās jūras baseinu, kas ir kopīgs arī Ukrainai un Krievijai.*

ES robeža ar Krieviju, Baltkrieviju un Ukrainu stiepjas pa deviņu dalībvalstu (Somija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Polija, Slovākija, Ungārija, Rumānija un Bulgārija) reģioniem.

¹“Austrumu pierobežas reģionu robežas nav valstu robežas, bet gan Eiropas robežas. Mūsu rīcībai šajos reģionos ir būtiska nozīme kopīgo Eiropas vērtību aizsardzībā. Mūsu pienākums ir nodrošināt, lai šo reģionu iedzīvotāji justos droši, aizsargāti un atbalstīti, lai viņiem būtu labas nodarbinātības, kvalitatīvas izglītības un pakalpojumu iespējas” Rafaele Fitto ES Austrumu pierobežas reģionu augsta līmeņa konferencē Belovežā, 2025. gada jūnijā, Polijā.

²Šajā paziņojumā austrumu pierobežas reģioni ir reģioni, kas robežojas ar Krieviju, Baltkrieviju vai Ukrainu.

³Kabeļu drošības rīcības plāns, JOIN(2025) 9 final.

Reģioni, kurus visvairāk skar drošības vides pasliktināšanās un paaugstināts konvencionālo militāro darbību risks, ir tie, kas atrodas pie ārējās robežas ar Krieviju un Baltkrieviju (sk. karti iepriekš, kurā attēloti NUTS 2 līmeņa reģioni). Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un Krievijas un Baltkrievijas naidīgā uzvedība ir novedusi pie ierobežojumiem uz robežām un apstādinājusi pārrobežu darbības. Tā rezultātā pārrobežu tirdzniecība, transports un vitāli svarīga ekonomikas apmaiņa ir gandrīz pilnībā pārtraukta, smagi ietekmējot vietējās kopienas un attiecīgās dalībvalstis plašākā nozīmē. Drošības apstākļi ir pasliktinājušies, sasniedzot īpaši kritisku situāciju dalībvalstīs, kas robežojas ar Krieviju, kura turpina nelikumīgo iebrukumu Ukrainā; ES finansētie pārrobežu projekti ar Krieviju un Baltkrieviju ir apturēti attiecību sabrukuma dēļ. Nesen notikuši nelikumīgu cigarešu transportēšana no Baltkrievijas uz Lietuvu⁴ vai Poliju, izmantojot meteoroloģiskās zondes, liecina par to, kā noziedzīgās organizācijas pielāgojas, lai uzturētu savas nelikumīgās darbības.

⁴ Lietuvas iestādes 2025. gadā pārtvēra 600 kontrabandas zondes, kas palaistas no Baltkrievijas.

Arī reģioni, kas robežojas ar **Ukrainu**, saskaras ar būtiskām ekonomiskām un sociālām problēmām, tostarp pārvietoto personu pieplūdumu, tirdzniecības traucējumiem, akcīzes preču, jo īpaši tabakas izstrādājumu, kontrabandu un dzīvojamā fonda, veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu pasliktināšanos. Turklāt kravu pārvadājumu novirzīšana ir palielinājusi spiedienu uz reģionālo loģistikas tīklu. Mīnu izvietošana Melnajā jūrā ir izraisījusi augstākas kuģošanas izmaksas un vietējās zvejniecības traucējumus ES reģionos, kas robežojas ar Melno jūru. ES un Ukrainas solidaritātes joslām ir bijusi būtiska nozīme bloķēto Ukrainas Melnās jūras eksporta maršrutu problēmas mazināšanā, tirdzniecības plūsmas uzturēšanā un ES atbalstītu investīciju veicināšanā infrastruktūrā. Turklāt ES un tās dalībvalstu pastāvīgais atbalsts apvienojumā ar nākotnē gaidāmo Ukrainas pievienošanās palīdzēs stabilizēt un stiprināt ES reģionus, kas ar to robežojas.

Jaunākā analīze liecina, ka Krievijas agresijas kara ekonomisko seku dēļ **dalībvalstis pie ārējās austrumu robežas ir piedzīvojušas lēnāku IKP pieaugumu un augstāku inflāciju**. Vidējais saskaņotais patēriņa cenu inflācijas līmenis dalībvalstīs pie austrumu robežas bija aptuveni par 3,7 procentpunktiem augstāks par ES vidējo rādītāju, savukārt gada vidējais IKP pieaugums 2022.–2023. gadā bija par 1,9 procentpunktiem zemāks nekā prognozēts ES⁵. Šo situāciju ir pasliktinājušas augstākas aizņēmumu izmaksas, mazākas investīcijas un patērētāju izdevumi, turklāt vienlaikus ir pieauguši aizsardzības izdevumi. Pirms kara Krievijas tirgus veidoja vairāk nekā 30 % no Lietuvas iekārtu eksporta, vairāk nekā 40 % no Latvijas pārstrādātas pārtikas produktu eksporta un aptuveni 50 % no Somijas koksnes importa. Kopš konflikta sākuma stingrāka robežkontrole un sankcijas ir novedušas pie tirdzniecības traucējumiem, būtiski ietekmējot austrumu pierobežas reģionu ekonomiku. Turklāt visvairāk skartajās dalībvalstīs ārvalstu tūristu pavadīto nakšu skaits samazinājies par aptuveni 10–35 %, savukārt dzelzceļa kravu pārvadājumu apjoms nokrities pat par 75–80 %. Šo dalībvalstu augstāka energointensitāte un lielāka atkarība no Krievijas gāzes un naftas pastiprināja enerģijas un pārtikas cenu kāpuma radīto satricinājumu, paaugstinot inflāciju līdz līmenim, kāds nebija pieredzēts gadu desmitiem. Šī ietekme ir jūtama arī tajās ES dalībvalstīs, kuras atrodas Melnās jūras piekrastē, piemēram, Bulgārija saskārās ar ekonomiskām sekām, kas veicinājušas kopumā lēnāku izaugsmi un straujāku inflāciju.

Tajā pašā laikā austrumu pierobežas reģioniem ir svarīgi aktīvi ne tikai iedibināto nozaru, lauksaimniecības, mežsaimniecības, jauno tehnoloģiju centru, izglītības iestāžu un unikālo dabas resursu ziņā, bet arī šo reģionu iedzīvotāju noturības ziņā.

Šis **paziņojums** apstiprina Komisijas apņemšanos atbalstīt austrumu pierobežas reģionus, ņemot vērā to nozīmi ES kolektīvajā drošībā un labklājībā. Tajā ir izklāstīts sākotnējais darbību kopums, ko Komisija plāno uzsākt, lai palīdzētu šiem reģioniem risināt konkrētas un līdz šim nepieredzētās problēmas, ar kurām tie saskaras. Paziņojums balstās uz stabiliem pamatiem: šo reģionu nozīmīguma atzīšanu uzrunā par **stāvokli Savienībā, uzaicinājumu iesniegt atsauksmes**⁶ un ciešo **sadarbību** ar valstu pārvaldes iestādēm, reģioniem, pašvaldībām un publisko un privāto sektoru. Paziņojuma pamatā ir arī vairākas iniciatīvas, kas vērstas uz šiem reģioniem, jo īpaši *Interreg* programmas iekļaujošie un līdzdalības procesi, kā arī darbs, ko veikusi Eiropas Pierobežas reģionu asociācija, un iniciatīvas, kas īstenotas sadarbībā ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizāciju (ESAO) un Pasaules Bankas grupu.

Sagatavošanās informatīvo pasākumu un uzaicinājuma iesniegt atsauksmes laikā ieinteresētās personas no šiem reģioniem iezīmēja steidzamās problēmas, ar kurām reģioni saskārās, uzsverot, ka ir vajadzīgs mērķtiecīgs atbalsts, tostarp finansiāla palīdzība, un koordinēta reakcija. Tāpēc ir

⁵ Eiropas ekonomikas prognoze 2025. gada rudenim.

⁶ 249 atbildes, kas saņemtas no 2025. gada 7. augusta līdz 18. septembrim un pieejamas Komisijas portālā “Izsakiet viedokli”: [Uzaicinājums sniegt atsauksmes](#).

vajadzīgs visaptverošs pasākumu kopums visos līmeņos — no vietējā līdz Eiropas līmenim^{7, 8, 9}.

Īstenojot šajā paziņojumā izklāstītās iniciatīvas, Komisija vadīsies pēc tā, vai attiecīgās dalībvalstis ievēro ES kopīgās vērtības, jo īpaši tiesiskumu.

Pašreizējie centieni un atbalsts

Kopš sācies agresijas karš pret Ukrainu ES sniedz politisku, tehnisku un finansiālu palīdzību austrumu pierobežas reģioniem, jo īpaši izmantojot **kohēzijas politiku** un **kopējo lauksaimniecības politiku** (KLP). Šīm rīcībpolitikām ir būtiska nozīme infrastruktūras stiprināšanā, ekonomikas noturības palielināšanā, prasmju attīstības veicināšanā, nodarbinātības un sociālās iekļaušanas atbalstīšanā, ilgtspējīgas lauksaimniecības nodrošināšanā un krīzgatavības un reaģēšanas uz krīzēm uzlabošanā. Piemēram, dažu austrumu pierobežas reģionu labā tika izmantota lauksaimniecības rezerve.

Kohēzijas politikas vidusposma pārskatīšanā¹⁰, kas tika sākta kā daļa no pašreizējiem centieniem pielāgot ES investīcijas mainīgajām problēmām, tika noteiktas galvenās prioritātes, kas ir tieši saistītas ar austrumu pierobežas reģioniem: aizsardzība un civilā sagatavotība, konkurētspēja, enerģētika, cenas ziņā pieejami mājokļi un ūdensresursu noturība. To īpašā situācija tika atzīta ar mērķtiecīgiem pasākumiem, tostarp priekšfinansējuma palielinājumu par 9,5 % un augstāku 10 % līdzfinansējuma likmi programmām šajos reģionos.

*Saskaņā ar **vidusposma pārskatīšanu** dalībvalstis pie austrumu robežas ir plaši izmantojušas šo elastību, par ko liecina ievērojamie piešķirumi drošībai un noturībai. **Somija** un **Igaunija** pārplāno ievērojamus summā, novirzot tās aizsardzības industrijai un militārajai mobilitātei. **Latvija** novirza ievērojamus resursus aizsardzības infrastruktūrai, militārajai mobilitātei un ārkārtas patversmēm. **Lietuva** daļu no savas vairāku fondu programmas piešķir aizsardzības nozarei, kritiskajai infrastruktūrai, civilās sagatavotības un aizsardzības apmācībai un militārajai mobilitātei. **Polijā** austrumu reģioni plāno mobilizēt apjomīgas investīcijas, lai atbalstītu civilo sagatavotību, divējāda lietojuma infrastruktūru, ar aizsardzību saistītas nozares un ūdensresursu un enerģētisko drošību. Jaunās investīcijas paredzētas arī tam, lai aizsargātu kritisko infrastruktūru, piemēram, slimnīcas, ūdens attīrīšanas iekārtas un enerģijas ģeneratorus sabiedriskajās ēkās. Ar nesen pārdalīto finansējumu **Slovākija** atbalsta aizsardzību, drošību un civilo sagatavotību, savukārt **Ungārija** un **Rumānija** investē militārajā mobilitātē. Tāpat arī **Bulgārija** pārskata savus plānus, lai atbalstītu stratēģiskās nozares, uzlabotu rūpniecisko jaudu un izstrādātu un ražotu aizsardzības un divējāda lietojuma tehnoloģijas.*

Taisnīgas pārkārtošanās fonds (TPF) paredz aptuveni 19,3 miljardus EUR reģioniem, kurus visvairāk skar pārkārtošanās uz klimatneitralitāti. 10,1 miljards EUR (vairāk nekā puse no šā piešķiruma) nāk par labu deviņām valstīm, kas robežojas ar Krieviju, Baltkrieviju un Ukrainu, tieši atbalstot vairākus reģionus, kas atrodas pie austrumu robežas.

Interreg programmas uzlabo pārrobežu sadarbību drošības jomā un labas prakses apmaiņu noturības jomā, kā arī sasaista rūpniecību un akadēmiskās aprindas, lai novērstu prasmju trūkumu kibernetikas vai aizsardzības jomā. Krievijas agresijas kara sākumā Komisija nekavējoties apturēja **Interreg** programmas ar Krieviju un Baltkrieviju, kā rezultātā **150 miljoni EUR tika pārdalīti** iekšējās sadarbības programmām **un 160 miljoni EUR** — ārējās sadarbības programmām ar Ukrainu un Moldovu. Ir īstenoti arī mērķorientēti uzaicinājumi un īpašs atbalsts

⁷ Eiropas Parlamenta rezolūcija par ES 2023. finanšu gada vispārējā budžeta izpildes apstiprināšana — Komisija, izpildaģentūras un Eiropas Attīstības fondi: 40. ieteikums

⁸ [REPORT on strengthening rural areas in the EU through cohesion policy | A10-0092/2025 | European Parliament.](#)

⁹ Priekšsēdētājas izpildvietnieka Fito runa ES Austrumu pierobežas reģionu augsta līmeņa konferencē Belovežā, Polijā.

¹⁰ Regula (ES) 2025/1914; Regula (ES) 2025/1913.

potenciālajiem saņēmējiem no šiem reģioniem. Lai gan ieinteresētās personas šos pasākumus uzskatījušas par ļoti noderīgiem, šīs darbības nav pilnībā kompensējušas negatīvo ietekmi, kas izrietējusi no dažu *Interreg* programmu apturēšanas.

Atbalsts ir novirzīts arī ar daudzu citu instrumentu un programmu starpniecību. **Atveseļošanas un noturības mehānisms** (ANM) palīdz stiprināt aizsardzības spējas, veidot savienojamības infrastruktūru, radīt nodarbinātības iespējas un atvieglot ekonomikas pārkārtošanos pie ES austrumu robežas. Attiecīgo dalībvalstu atveseļošanas un noturības plānos investīcijām šajās jomās ir piešķirti aptuveni 14,5 miljardi EUR. Šīs investīcijas papildina attiecīgas reformas, kas vēl vairāk veicina ekonomikas izaugsmi.

Papildu 170 miljoni EUR saskaņā ar **Robežu pārvaldības un vīzu politikas instrumentu** atbalsta dalībvalstis, kas robežojas ar Krieviju un Baltkrieviju, ļaujot tām uzlabot uzraudzības sistēmu, teleskaru un pretudronu spēju. Papildinot šos centienus, **ES kosmosa un drošas savienojamības programmas** nodrošina drošus un noturīgus kosmosā balstītus pakalpojumus, kas var efektīvi darboties gan nominālā, gan degradētā vidē. Izmantojot progresīvu satelītsavienotību, progresīvus *Galileo* pakalpojumus, kas atbalsta precīzu pozicionēšanu, navigāciju un laika sinhronizāciju, un Zemes novērošanas spējas, ES nodrošina nepārtrauktas un precīzas operācijas, kas palielina autonomiju un situācijas apzināšanos, vienlaikus sniedzot vērtīgus datus vietējām un reģionālajām vajadzībām.

KLP ir atbalstījusi lauksaimniecību, pārtikas ražošanu, mežsaimniecību un kopienas šajos galvenokārt lauku reģionos, uzturot lauku saimniecību ienākumus, veicinot ilgtspējīgu praksi un stiprinot lauku attīstību. **LEADER** un Eiropas inovācijas partnerības veicina augšupēju inovāciju, uzlabojot ražīgumu un piegādes ķēdes. Lai mazinātu Ukrainas kara negatīvo ietekmi uz zvejniecības, akvakultūras un pārstrādes nozari, **Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonda** ietvaros tika ieviesti arī īpaši atbalsta pasākumi finanšu krīzes gadījumos.

Pamatprogramma **“Apvārsnis Eiropa”** finansē pētniecību dažādās jomās, tostarp enerģētikas, transporta, agroekoloģijas, ūdensresursu noturības, pārtikas sistēmu un bioekonomikas jomā, vienlaikus palīdzot stiprināt reģionālās inovācijas ekosistēmas.

Tehniskā atbalsta instruments un **Reģionos valdošo atšķirību novēršanas iniciatīva** sniedz papildu palīdzību administratīvo spēju veidošanā un izaugsmes šķēršļu novēršanā.

Digitālajai pārveidei šajos reģionos atbalstu sniedzis **Eiropas Platjoslas kompetences biroju tīkls**, kas nodrošina tehnisko palīdzību un dalās paraugpraksē, lai stiprinātu digitālo infrastruktūru un pārvarētu digitālo plaisu. **Eiropas digitālās inovācijas centri** (EDIC) arī palīdz stiprināt ES austrumu flangu un atbalstīt Ukrainu.

Komisija sadarbībā ar Eiropas Ārējās darbības dienestu stiprina arī noturību pret **dezinformāciju**. Ar nesen pieņemto **Eiropas demokrātijas vairogu**¹¹ ES pastiprina centienus palielināt spēju veidošanu un atbalstīt koordinētu rīcību cīņā pret *FIMI* un dezinformācijas kampaņām. Šīs darbības atvieglos jaunizveidotais **Eiropas Demokrātiskās noturības centrs**.

Turklāt **Eiropas Digitālo mediju observatorija** (EDMO) un tās valstu un reģionālie centri veicina faktu pārbaudi un medijpratību visas austrumu robežas garumā. Lai atbalstītu Ukrainu un Moldovu, kā arī dalībvalstis, kuras visvairāk pakļautas Krievijas manipulācijām ar informāciju, ir izveidots jauns EDMO centrs — *FACT* (cīņa pret sazvērestībām un troļļiem). **Erasmus+** un **Radošā Eiropa** attīsta digitālo pratību, pilsonisko līdzdalību un kultūras sadarbības projektus.

Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta (EISI) **transporta sadaļa** ir mobilizējusi **9,1 miljardu EUR**, lai atbalstītu austrumu pierobežas reģionus, izmantojot stratēģiskās savienojamības un drošības investīcijas. Tas ietver paātrinātus **Eiropas transporta tīkla** (*TEN-T*)

---

¹¹ JOIN (2025)791.

pārrobežu savienojumus Baltijas jūras–Melnās jūras–Egejas jūras koridorā un Ziemeļjūras–Baltijas jūras koridorā, tostarp 800 miljonus EUR divējāda lietojuma infrastruktūrai. Investīcijas Somijā un Baltijas valstīs arī atbalsta Eiropas standarta sliežu platuma izstrādi, lai uzlabotu militāro mobilitāti un stiprinātu ekonomisko integrāciju. Tā kā savienojumi ar Krieviju un Baltkrieviju ir zaudējuši savu nozīmi, ES ir stiprinājusi austrumu pierobežas reģionu savienotību un integrāciju Eiropā, kā arī uzlabojusi pārrobežu savienotību ar Ukrainu un Moldovu, piešķirot 1,36 miljardus EUR reģioniem, kas robežojas ar šīm kandidātvalstīm.

Iepriekš minētā atbalsta ietvaros kohēzijas politikas programmas apvienojumā ar EISI transporta sadaļu ir arī veicinājušas **ES solidaritātes joslu iniciatīvu**, kas ir Ukrainas ekonomikas glābšanas līdzeklis, ; proti, tās atbalsta svarīgu infrastruktūru ES dalībvalstīs ar gandrīz 2 miljardiem EUR, lai stiprinātu pārrobežu autoceļu un dzelzceļa savienotību, tostarp Donavas kuģojamību un lielāku jaudu galvenajos robežšķērsošanas punktos un ostās, piemēram, Konstancā. Turklāt Baltijas jūras–Melnās jūras–Egejas jūras koridors ir stratēģisks *TEN-T* paplašinājums Ukrainas un Moldovas virzienā, atbalstot šo valstu pakāpenisku integrāciju Savienības transporta un loģistikas sistēmā.

Enerģētikas jomā **EISI** kopš 2014. gada ir atbalstījis dalībvalstis pie austrumu robežas¹² ar 3 miljardiem EUR. Atbalstot 57 kopīgu interešu projektus, EISI ir ievērojami palīdzējis uzlabot savienotību austrumu pierobežas reģionos.

Programma “**ES — veselībai**” atbalsta austrumu pierobežas reģionu noturību, tostarp uzlabojot pārvietoto ukraiņu veselības aprūpi un uzlabojot sagatavotību ārkārtas situācijām veselības jomā un reaģēšanu uz pārrobežu apdraudējumiem.

Savienības civilās aizsardzības mehānisms, jo īpaši ar **Ārkārtas reaģēšanas koordinēšanas centra** starpniecību, atbalsta un papildina dalībvalstu centienus visā katastrofu riska pārvaldības ciklā (novēršana, sagatavotība un reaģēšana) gan dabas, gan cilvēku izraisītu krīžu gadījumā.

Lielāks atbalsts austrumu pierobežas reģioniem

Šie centieni ir ielikuši nozīmīgu pamatu, taču, situācijai attīstoties, joprojām ir būtiski nepieciešama **pastāvīga un spēcīgāka rīcība**, lai nodrošinātu stabilitāti un labklājību mūsu austrumu pierobežas reģionos.

Ir vajadzīga turpmāka rīcība **piecās galvenajās jomās**: i) **drošība un aizsardzība**, ii) **investīciju** nodrošināšana, iii) reģionu **vietējo priekšrocību** izmantošana, iv) **savienotības** uzlabošana un v) koncentrēšanās uz **cilvēkiem**, jo jebkura reģiona noturība ir atkarīga no tajā dzīvojošo kopienu spēka.

¹²Somija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Polija, Slovākija, Ungārija, Rumānija un Bulgārija.

1. Drošība un noturība — aizsargāt, atturēt un pārliecināt

Pieaugošais naidīgu incidentu skaits ES teritorijā liecina par joprojām pastāvošiem **hibriddraudiem un drošības nepilnībām**. Arvien biežāki incidenti, kas ietekmē kritisko infrastruktūru, tostarp kaitīgi traucējumi, kas ietekmē GNSS un radiofrekvenču spektru, uzsver nepieciešamību nodrošināt tās aizsardzību un ātru remontu, vienlaikus integrējot noturības prasības jaunas infrastruktūras izstrādē. Šajā sakarā kopīgajā paziņojumā “**Miera saglabāšana — aizsardzības gatavības ceļvedis 2030. gadam**”¹³ ir noteikti skaidri mērķi un atskaides punkti, lai līdz 2030. gadam panāktu aizsardzības gatavību, kā izklāstīts Baltajā grāmatā par Eiropas aizsardzību.

Divu tās pamatiniciatīvu — **Austrumu flanga sardzes un Eiropas dronu aizsardzības iniciatīvas** — mērķis ir integrēt pretgaisa aizsardzību, pretdronu sistēmas, sauszemes un jūras drošības pasākumus un situācijas apzināšanos, lai veidotu visaptverošas Eiropas robežu aizsardzības spējas, ciešā sadarbībā ar NATO apvienojot civilmilitāros rīkus. Austrumu flanga sardze ietvers reāllaika kosmosa novērošanu, lai atklātu naidīgu spēku pārvietošanos, un Eiropas dronu aizsardzības iniciatīvu un Eiropas gaisa telpas vairogu, lai aizsargātu Eiropas debesis, sniedzot tiešu labumu austrumu pierobežas reģionu un visas Savienības drošībai.

Turklāt **Rīcības plāns dronu un pretdronu sistēmu drošībai** pievēršas apdraudējumiem, ko rada gaisa (tostarp zondes), jūras virsūdens, zemūdens vai sauszemes droni, kas rada būtiskas problēmas ārējo robežu, kritiskās infrastruktūras un sabiedrisko vietu aizsardzībai. Tā mērķis ir uzlabot tiesībaizsardzības spējas nākotnē, specializētu pretdronu apmācību, dronu incidentu platformu, kā arī resursu apvienošanu un kopīgu izmantošanu. Rīcības plānā ir iekļautas arī vairākas finansēšanas iespējas dronu un pretdronu spēju attīstīšanai un īpaša uzmanība pievērsta aizsardzības gatavībai.

Finanšu instrumenta “**Rīcība Eiropas drošības labā**” (SAFE) ietvaros ieinteresētajām dalībvalstīm ir darīti pieejami aizdevumi 150 miljardu EUR apmērā. 19 dalībvalstis ir paudušas interesi un iesniegušas saistītos investīciju plānus. Visām deviņām dalībvalstīm pie ES austrumu robežas ir provizoriski piešķirti vairāk nekā 65 % no kopējās summas. Ņemot vērā austrumu pierobežas reģionu nozīmību ES drošībai, tie būtu jānosaka par prioritāti, attīstot noturīgu reģionālo aizsardzības industriālo ekosistēmu, kas spētu palielināt ražošanu un jaudu, reaģējot uz mainīgajām drošības vajadzībām.

Ierosinātā **militārās mobilitātes pakete**¹⁴ uzlabos divējāda lietojuma transporta infrastruktūru, racionalizējot noteikumus par militārā ekipējuma transportēšanu un robežšķērsosanas procedūrām visā Eiropā. Šie pasākumi sekmētu ātrāku militārās palīdzības pārvietošanu uz Savienības austrumu pierobežas reģioniem un vēl tālāk. Šie centieni palīdzēs stiprināt austrumu pierobežas reģionu noturību un uzlabot to savienojumus, stiprinot Eiropas drošību un aizsardzību. Kopā ar ES dalībvalstīm ES militārās mobilitātes koridoros par īstermiņa investīcijām prioritāriem tiks noteikti kritiski problemātiskie posmi (“karstie punkti”). Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta militārās mobilitātes sadaļā daudzgadu finanšu shēmas (DFS) 2028.–2034. gadam¹⁵ ietvaros ir ierosināts desmitkārtīgs palielinājums, nolūkā atbalstīt divējāda lietojuma investīcijas un digitālo infrastruktūru militārajam transportam.

Turklāt DFS 2028.–2034. gadam ietvaros trīs reizes ir palielināts arī ierosinātais finansējums **migrācijai, robežu pārvaldībai un iekšējai drošībai**. Šis palielinājums atspoguļo unikālās

¹³ JOIN (2025) 27 final.

¹⁴ JOIN (2025) 846 final.

¹⁵ COM (2025) 547 final.

problēmas, ar kurām migrācijas plūsmu pārvaldībā un ES ārējās robežas aizsardzībā saskaras dalībvalstis, kas robežojas ar Krieviju un Baltkrieviju.

Turklāt, ņemot vērā pieaugošo apdraudējumu vidi, ir jāizstrādā visaptverošs plāns, lai novērstu un apkarotu augošo Krievijas **hibrīdkara pastiprināšanos** pret ES sauszemes, gaisa, jūras un digitālajā operacionālajā telpā. Visi šie mērķi un drošības apsvērumi ir vienlīdz svarīgi Baltijas jūras un Melnās jūras reģionos, ņemot vērā to savstarpējo labklājības un drošības nepārtrauktību, kā uzsvērts jaunajā stratēģijā stabilam un drošam Melnās jūras reģionam¹⁶. Baltijas jūras reģions ir stratēģiska un būtiska ES drošības un aizsardzības teritorija. Šis reģions ir būtiska NATO kolektīvās aizsardzības arhitektūras daļa, un tam ir būtiska nozīme kā jūras, enerģētikas un infrastruktūras koridoram. Baltijas jūras reģions joprojām ir īpaši eksponēts Krievijas hibrīdkara darbībām, pret kurām tam nepieciešama lielāka noturība un koordinēta ES reakcija.

Komisija:

- atbalstīs dalībvalstis **Austrumu flanga sardzes, Eiropas dronu aizsardzības iniciatīvas** un **Eiropas gaisa telpas vairoga** izstrādē, kas nepastarpināti nāks par labu austrumu pierobežas reģionu drošībai ar nolūku sasniegt Aizsardzības gatavības ceļvedī noteiktos vērienīgos atskaides punktus;
- izstrādās rīcības plānu pasākumiem, kuru mērķis ir novērst un apkarot Krievijas **hibrīdkara** eskalāciju pret ES sauszemes, gaisa, jūras un digitālo operacionālo telpu, tostarp izmantojot attiecīgo finansēšanas programmu potenciālu minētajās jomās;
- koncentrēsies uz **militārās mobilitātes** uzlabošanu ES, tostarp austrumu pierobežas reģionos, atbalstot divējāda lietojuma infrastruktūras attīstību;
- izvērtēs iespēju palielināt ES atbalsta likmi un priekšfinansējuma likmes austrumu pierobežas reģioniem militārās mobilitātes nolūkos;
- ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm apzinās **mērķtiecīgas īstermiņa investīcijas** (“karstos punktus”), kas dalībvalstīm prioritārā kārtā jāīsteno ES militārās mobilitātes koridoros, kuri ir kritiski svarīgi austrumu ārējām robežām un reģioniem;
- cieši sadarbosies ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu, ka palielinātais finansējums **migrācijas, koordinētai muitas kontrolei, robežu pārvaldībai un iekšējai drošībai** tiktu izmantots efektīvi, īpašu uzmanību pievēršot dalībvalstīm, kuras saskaras ar unikālām drošības problēmām, un novērtēts vai šis palielinātais finansējums pienācīgi risina austrumu pierobežas reģionu īpašās vajadzības;
- saskaņā ar **ES sagatavotības savienības stratēģiju**¹⁷ stiprinās krīzgatavību austrumu pierobežas reģionos, lai aizsargātu iedzīvotājus, ekonomiku, rūpniecības nozares un nodrošinātu kritiskās, aizsardzības un divējāda lietojuma infrastruktūras, tostarp veselības aprūpes sistēmu, noturību un funkcionalitāti. Noturības apsvērumi būtu jāintegrē un jāiekļauj visās ES austrumu pierobežas reģionu iniciatīvās, piemērojot konceptuālās sagatavotības principu;
- kopā ar dalībvalstīm pastiprinās centienus apkarot tabakas un ar tabaku saistītu izstrādājumu nelikumīgu importu no trešām valstīm.

Minētajā sakarā Komisija:

- atbalstīs pārrobežu teritorijas, lai izveidotu **noturības kopas**, kas var apvienot resursus, apmainīties ar paraugpraksi un sadarboties attiecībā uz sagatavotību katastrofām, krīžu pārvarēšanu un ilgtermiņa noturību;
- pauž gatavību ar Savienības civilās aizsardzības mehānisma starpniecību izvietot reaģēšanas spējas, tostarp *resceEU*, visvairāk skartajos austrumu pierobežas reģionos;

---

¹⁶ JOIN (2025) 135 final.

¹⁷ JOIN (2025) 130 final.

- aicina austrumu pierobežas reģionus novirzīt investīcijas zemes navigācijas infrastruktūras izvēšanai, lai stiprinātu noturību pret traucējumiem, un optiskās šķiedras tīklu izvēšanai, lai izveidotu savienojumus ar ES mēroga pakalpojumu kritisko infrastruktūru un rūpniecības nozarēm reģionā;
- aicina dalībvalstis izmantot spējas, tostarp ES finansētas spējas, lai novērstu un apkarotu hibrīddraudus, tostarp Eiropas Izcilības centru hibrīddraudu novēršanai, integrējot ES finansētā tīkla *EU-HYBNET* rezultātus;
- veicinās pastiprinātu reģionālo kosmosa pakalpojumu stratēģisko centru attīstību austrumu pierobežas reģionos, izmantojot Savienības investīcijas ES *IRIS²* sistēmā;
- pauž gatavību stiprināt **drošu savienojamību, izmantojot *IRIS²***, tostarp stiprinot tās pārklājumu Arktikā, un paātrināt **Zemes novērošanas pakalpojumu valdības līmeņa lietotājiem**, lai nodrošinātu kosmosā balstītu ģeoizlūkošanu, tostarp īpašas Eiropas spējas un valstu spēju apvienošanu un kopīgu izmantošanu;
- pauž gatavību atbalstīt ES Melnās jūras drošības centra izveidi, kura mērķis būs stiprināt reģiona drošību un noturību īstermiņā un ilgtermiņā.

2. Izaugsme un reģionālā labklājība — finansējuma pieejamības, inovācijas, tehnoloģiju un MVU attīstības veicināšana

Papildus pašreizējām ekonomikas attīstības problēmām reģioni pie ES austrumu robežām saskaras ar pieaugošu ekonomisko spiedienu¹⁸. Tiem ir jātiek galā ar ievērojami samazinātām pārrobežu tirdzniecības un tūrisma plūsmām, piegādes ķēžu traucējumiem un investoru uzticības samazināšanos. Turklāt tie saskaras ar lielāku spiedienu novirzīt vairāk resursu drošībai un aizsardzībai nekā citas Eiropas daļas. Uzņēmēji uzskata, ka šie reģioni ir augsta riska reģioni, kas **sadārdzina aizdevumus un investīcijas**. Turklāt daudzām pašvaldībām ir ierobežoti finanšu resursi, kas apgrūtina attīstības projektu finansēšanu un pat pamatpakalpojumu sniegšanu. Kā apstiprināts atbildēs uz uzaicinājumu iesniegt atsauksmes, **piekļuve finansējumam** ir atzīta par vienu no visneatliekamākajām problēmām.

Neraugoties uz šīm problēmām, austrumu pierobežas reģioniem ir ievērojams izaugsmes potenciāls. Būdami ES austrumu robežas vārtiņi, tie var mitināt kritisko **loģistikas un aizsardzības infrastruktūru**, vienlaikus izmantojot **dabas resursus un kvalificētu darbaspēku**. Koncentrējoties uz **aizsardzības tehnoloģijām un inovāciju, atjaunīgo enerģiju un bioekonomiku**, tie var piesaistīt mērķtiecīgas investīcijas, savukārt **tūrisms, kultūra un radošās nozares un industrijas** var palīdzēt pārskatīt un dažādot vietējo ekonomiku. Tiesiskums un kvalitatīva pārvaldība ir šo iespēju izmantošanas un ilgtspējīgas izaugsmes nodrošināšanas priekšnosacījumi.

Mainīgā drošības vide ir radījusi jaunas iespējas, piemēram, **investīcijām divējāda lietojuma precēs**. Nozares, kas koncentrējas uz kibernetisko drošību, novērošanas tehnoloģijām, enerģētisko drošību un transporta infrastruktūru, arvien vairāk tiek uzskatītas par reģionālajai attīstībai stratēģiskām nozarēm¹⁹.

¹⁸ IKP uz vienu iedzīvotāju austrumu pierobežas reģionos ir par 12–21 % mazāks nekā pārējā tās pašas valsts daļā (izņemot galvaspilsētas reģionu).

¹⁹ Piemēram, *ResilEast* ir izmēģinājuma projekts, kurā ierosināta reģionālās attīstības iniciatīva, kas izstrādāta, lai stiprinātu ES austrumu pierobežas reģionu noturību, drošību un ekonomisko dzīvotspēju, izmantojot integrētu pieeju, kas apvieno energoinfrastruktūru, aizsardzības gatavību un ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi. Tas ir paredzēts kā izmēģinājuma projekts plašākai *RESIL* ES koncepcijai, kurā Eiropas pierobežas reģioni darbojas kā celmlauži jaunu izaugsmes un konkurētspējas avotu veidošanā visā Eiropā.

Jo īpaši būtiska nozīme šajā izaugsmē var būt **dronu nozare**, jo dronus izmanto robežuzraudzībā, meklēšanas un glābšanas operācijās un vides monitoringā. Turklāt pretdronu tehnoloģiju attīstība var sniegt jaunas inovācijas un uzņēmējdarbības iespējas.

ES kohēzijas politikas atbalsta rezultātā austrumu pierobežas reģionos ir daudz iedvesmojošu piemēru.

*Progresīvā NEO rūpnīca **Narvā** (Igaunija), ko TPF atbalstīja 14,5 miljonu EUR apmērā, sāka ražot pastāvīgos magnētus, kas ir būtiski Eiropas neto nulles emisiju industrijai un stratēģiskajai autonomijai.*

*Bijušais iepirkšanās centrs **Imatrā** Dienvidkarēlijā (Somija), kas uzbūvēts tūristiem no Krievijas, tiek pārveidots par augsto zaļo tehnoloģiju ražošanas rūpnīcu, kas saņem TPF atbalstu 2 miljonu EUR apmērā.*

*Latgales reģionā **Līvāni** ir kļuvuši par Latvijas optiskās šķiedras ieleju, un šajā nozarē darbojas vairāki augsto tehnoloģiju uzņēmumi.*

***Šalčininkos** (Lietuvā) veidojas spēcīga aizsardzības kopa ar Eiropas Investīciju bankas (EIB) grupas aizdevumu 540 miljonu EUR apmērā.*

***Interreg Lietuvas-Polijas** pārrobežu projekts stiprina politiku un sabiedrības sadarbību, lai uzlabotu sagatavotību ārkārtas situācijām un kara laika scenārijiem.*

*Ar 10 miljoniem EUR no Eiropas Attīstības fonda (ERAF) **Priekškarpatu reģionā** Polijā tiks atbalstīta “Dronu ielejas” — valsts pirmā divējāda lietojuma kompetenču centra bezpilota lidaparātiem — izveide.*

***Košices** inovācijas centrs Slovērijas austrumos, kas izveidots ar 8,2 miljonu EUR finansējumu no ERAF, veicina visa reģiona inovācijas potenciālu.*

***Segedā** 26 miljoni EUR no Kohēzijas fonda palīdzēja pārveidot pilsētas siltumapgādes tīklu no gāzes uz ģeotermālo enerģiju, apliecinot ģeotermālās enerģijas potenciālu, tostarp reģionā, kas robežojas ar Ukrainu.*

***Jasi** (Rumānijā) INOVA a+ pētniecības centra būvniecība, kas saņēma ERAF atbalstu 75 miljonu EUR apmērā, veicinās kritiski svarīgu zāļu, vakcīnu un antibiotiku pētniecību, ražošanas jaudu un piegādes drošību.*

***Kazanlakā** (Bulgārijā) 43 miljonu EUR finansējums no Taisnīgas pārkārtošanās fonda palīdz veidot augsti kvalificētu darbaspēku Stara Zagoras apkaimē, lai dažādotu ekonomiku, atsakoties no oglekļa, un izveidotu Aizsardzības pētniecības un izstrādes izcilības centru, paverot ceļu reģionālam centram, kas kalpotu gan aizsardzības, gan civilajam tirgum.*

Lai maksimāli izmantotu šo potenciālu, būtiska nozīme ir ciešākai saiknei starp **akadēmiskajām aprindām, uzņēmumiem un pilsonisko sabiedrību**. Reģionālajiem dalībniekiem būtu jāsadarbojas, lai izstrādātu **pārdomātas specializācijas stratēģijas**, kas apvienotu to unikālās konkurences priekšrocības ar jaunām bioekonomikas, ilgtspējīgas lauksaimniecības, digitālo tehnoloģiju un ekotūrisma jomām, vienlaikus arī izmantojot partnerības ar profesionālo izglītību un apmācību (PIA).

Izglītības iestādēm ir ievērojams potenciāls kā inovācijas virzītājspēkiem un galvenajiem reģionālās ekonomikas izaugsmes noteicējiem. 2025. gadā Rīgas Tehniskā universitāte (RTU),

Latvija), Tallinas Tehnoloģiju universitāte (TalTech, Igaunija) un Kauņas Tehnoloģiju universitāte (KTU, Lietuva) parakstīja saprašanās memorandu nolūkā veicināt stratēģisko sadarbību aizsardzības un drošības pētniecībā un inovācijā, lai apvienotu savas speciālās zināšanas, kopīgi iesaistītos nozīmīgās starptautiskās pētniecības un izstrādes iniciatīvās un stiprinātu saikni ar rūpniecību.

Somijā Savilahti ekosistēma apvieno Kuopio Universitātes slimnīcu, Austrumsomijas Universitāti, Savonijas Lietišķo zinātņu universitāti, Savo Profesionālās izglītības koledžu, vairākus pētniecības institūtus, KPY Novapolis uzņēmējdarbības parku un vairāk nekā 200 uzņēmumu. Kopā tie nodrošina platformu izaugsmei, attīstībai, eksperimentiem un inovācijai.

Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformas (STEP) ietvaros Rumānija finansēs investīcijas 77 miljonu EUR apmērā tehnoloģiju modernizācijā emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas iekārtās tīru un resursefektīvu tehnoloģiju nozarē, jo īpaši esošās tēraudlietuves pārveidei Galacā.

Kā daļa no DFS 2028.–2034. gada paketes **valstu un reģionālās partnerības (VRP) plāni**²⁰ sniegs visaptverošu un integrētu atbalstu dalībvalstīm un reģioniem, kas saskaras ar divējādu izaicinājumu — palielināt drošību, vienlaikus atbalstot ekonomiku un iedzīvotājus. Iesniedzot VRP plānus, dalībvalstis parādīs, kā tās palīdz mazināt ekonomiskās, sociālās un teritoriālās atšķirības, tostarp koncentrējoties uz konkrētajām austrumu pierobežas reģionu vajadzībām un problēmām, jo īpaši drošības, robežu pārvaldības un ekonomikas attīstības jomā²¹. Turklāt tām būs jāpieskīr teritoriālie kodi, kas ļaus izsekot investīcijas šajos reģionos.

Komisija par prioritāti noteiks investīcijas austrumu pierobežas reģionos, proti, tā plāno:

- izveidot **EastInvest** mehānismu — **īpašu finansēšanas platformu austrumu pierobežas reģioniem**, kas apvieno EIB grupu, starptautiskās finanšu iestādes un vairākas attiecīgo dalībvalstu valsts un reģionālās attīstību veicinošās bankas. Mehānisms risinās šo reģionu attīstības stratēģijās apzinātās investīciju vajadzības, izmantojot mērķtiecīgu kredīšanas atbalstu, ko sniedz iesaistītās iestādes, tostarp **EIB grupa, Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka (ERAB), Ziemeļvalstu Investīciju banka (ZIB) un Eiropas Padomes Attīstības banka (CEB)**, un ko var sniegt ar labvēlīgākiem nosacījumiem, piemēram, apvienojumā ar kohēzijas politikas finansēšanas instrumentiem. Īpašas platformas izveide nodrošinās labāku koordināciju starp attiecīgajiem investoriem, nodrošinās to intervencu augstu papildināmību un sinerģiju skartajos austrumu pierobežas reģionos, vienlaikus ievērojot iesaistīto dalībnieku pilnvaras un salīdzinošās priekšrocības. Šajā nolūkā EIB grupas, ERAB, CEB un ZIB mērķis ir skartajās dalībvalstīs 2026.–2027. gadā nodrošināt privātās un publiskās investīcijas vismaz 28 miljardu EUR apmērā, tādējādi piesaistot papildu privāto finansējumu. **EastInvest** austrumu pierobežas reģionos arī palīdzēs koordinēt aizdevumu un konsultatīvo atbalstu, tostarp vietējām publiskajām iestādēm;
- **Vispārējās grupu atbrīvojuma regulas** 2026. gada pārskatīšanas ietvaros izvērtēt, vai valsts atbalsta noteikumos ir vajadzīgi grozījumi, lai risinātu austrumu pierobežas reģionu īpašās problēmas;
- reģionālā atbalsta pamatnostādņu kontekstā Komisija izpētīs nepieciešamību pēc 2027. gada saglabāt esošās elastības iespējas **STEP** tehnoloģijām, kurām ir izšķiroša nozīme noturības veidošanā;
- pārskatīt, kā austrumu pierobežas reģioni var vislabāk gūt labumu no iespējām, ko piedāvā gaidāmais **Eiropas Konkurētspējas fonds**²², lai šiem reģioniem tuvinātu inovāciju un rūpniecības pārveidi, jo īpaši lauksaimniecībā, bioekonomikā, aizsardzības industrijā un piegādes ķēžu noturībā;

²⁰ [COM\(2025\) 565 final/2](#).

²¹ VRPP priekšlikuma 22. pants (COM(2025) 565 final).

²² [COM \(2025\) 555 final](#).

- Topošā Eiropas Konkurētspējas fonda ietvaros un pamatojoties uz *InvestEU* konsultāciju centru, piedāvāt mērķorientētu **konsultatīvo atbalstu** publiskām un privātām struktūrām austrumu pierobežas reģionos, tostarp valsts, reģionālajām un vietējām iestādēm, lai atvieglotu piekļuvi finansējumam un atbalstītu investīciju projektu plūsmas izstrādi;
- sadarboties ar dalībvalstīm saskaņā ar pašreizējo DFS, lai izveidotu vienkāršotus atlīdzināšanas veidus (piemēram, vaučerus vai citus vienkāršotu izmaksu iespēju veidus), lai **atvieglotu mikrouzņēmumu un mazo uzņēmumu piekļuvi finansējumam** austrumu pierobežas reģionos. Turklāt īstenošanas dialogu kontekstā izpētīt turpmākus vienkāršošanas pasākumus šo reģionu labā;
- veicināt **kopu izveidi austrumu pierobežas reģionos**, tostarp izmantojot Eiropas Klasteru platformu²³, lai veicinātu vietējās inovācijas ekosistēmas, sadarbību starp maziem un vidējiem uzņēmumiem un piekļuvi ES finansējuma iespējām;
- pastiprināt sadarbību ar Pasaules Bankas grupu Baltijas valstīs īstenotās **Reģionos valdošo atšķirību novēršanas** ietvaros, lai nodrošinātu pašvaldībām speciālās zināšanas un palīdzētu izstrādāt projektus **uzņēmējdarbības saglabāšanai un paplašināšanai, cilvēkkapitāla attīstībai**, kā arī spēju veidošanai ciešā sadarbībā ar vietējām ieinteresētajām personām. Šī mērķorientētā palīdzība tiks attiecināta arī uz visvairāk skartajiem austrumu pierobežas reģioniem **Polijā** un **Somijā**, lai atbalstītu ekonomikas diversifikāciju, paplašinātu vietējo uzņēmumu piekļuvi tirgum, darbaspēka prasmju pilnveidi un ārvalstu tiešās investīcijas;
- nodrošināt, ka austrumu pierobežas reģionu problēmas un vajadzības attiecībā uz investīcijām un reformām tiek integrētas turpmāko valsts un reģionālo partnerības plānu atsaucēs politikas satvaros saskaņā ar jauno DFS. Turklāt, sagatavojot **norādījumus par principu “nenodarīt būtisku kaitējumu”** nākamajai DFS, Komisija ņems vērā austrumu pierobežas reģionu teritoriālās īpatnības un problēmas, nodrošinot principa samērīgu piemērošanu. Tāpat arī, ņemot vērā paaugstinātos drošības riskus austrumu pierobežas reģionos, tostarp paaugstināto konvencionālo militāro apdraudējumu risku, norādēs tiks sīkāk precizēts drošības un aizsardzības uzņēmumu tvērums, jo īpaši attiecībā uz divējāda lietojuma projektiem un projektiem ar civilās sagatavotības dimensiju.

Papildus jau minētajam Komisija aicina dalībvalstis:

- izmantot **finanšu instrumentus** saskaņā ar kohēzijas politikas finansējumu, lai radītu labvēlīgākus kreditēšanas nosacījumus austrumu pierobežas reģionos un veicinātu privātā finansējuma riska mazināšanu;
- nodrošināt, ka austrumu pierobežas reģionu problēmas un iespējas tiek pienācīgi ņemtas vērā, plānojot turpmākos **valsts un reģionālos partnerības plānus**;
- palielināt stimulus saimnieciskajai darbībai šajos reģionos, piemēram, ieviest **mērķtiecīgus nodokļu pasākumus** un valsts atbalstam atbilstošas subsīdijas jau iedibinātiem uzņēmumiem, vai stimulēt jaunas investīcijas austrumu pierobežas reģionos;
- izpētīt iespējamās ieguvumus, ko sniegtu jaunu **speciālo ekonomisko zonu** izveide austrumu pierobežas reģionos un iekārtu saraksta paplašināšana saskaņā ar esošajām zonām, uz kurām attiecas valsts atbalsta noteikumi.

3. Vietējo priekšrocību — bioekonomikas, enerģētikas, vides, lauksaimniecības un prasmju — izmantošana

Austrumu pierobežas reģioni ir bagāti ar **neizmantotiem dabas resursiem**, tostarp koksni, biomasu un retzemju elementiem, un tiem ir ievērojams potenciāls biorūpniecības izaugsmei, atjaunīgās enerģijas attīstībā, kā arī ieguves un pārstrādes nozarēs.

²³ <https://www.clustercollaboration.eu/>.

Meža nozarei, ilgtspējīgi izmantojot pašlaik neizmantotos resursus, ir potenciāls izveidot konkurētspējīgas, uz tirgu balstītas vērtības ķēdes oglekļa uztveršanai vai tādiem inovatīviem biobāzētiem materiāliem kā biobāzēta plastmasa un polimēri, šķiedras iepakojums, biobāzēti tekstilizstrādājumi, biobāzētas ķīmiskās vielas un biobāzēti būvizstrādājumi. Šie risinājumi var samazināt emisijas, veicināt inovāciju, radīt zaļās darbvietas un atdzīvināt lauku apvidus.

Somijai ar ievērojamām **litija, kobalta un niķeļa** rezervēm jau ir nozīmīga loma ES centienos nodrošināt akumulatoru un atjaunīgās enerģijas tehnoloģiju piegādes. Arī Igaunijai ir iespēja sniegt būtisku ieguldījumu ES kritiski svarīgo izejvielu mērķu sasniegšanā, jo tā jau ir atvērusi pastāvīgo **magnētu ražotni**. Polija, kas ir nozīmīga **vara** ražotāja un kam ir **retzemju metālu pārstrādes potenciāls**, paplašina **litija** izpēti, savukārt Rumānijā ir daudzsološas **magnija** un **vara** iegulas. **Tērauds** veido vairāk nekā pusi no Slovērijas austrumu reģiona rūpnieciskās ražošanas papildus dažādiem citiem izrakteņiem, piemēram, antimonam, zeltam, sudrabam, urānam, molibdēnam un magnēzītam. Iepriekš minētās valstis arvien vairāk koncentrējas arī uz **ilgtspējīgu kalnrūpniecības praksi**, pozicionējot sevi kā videi draudzīgas būtisku izejvielu piegādātājas.

Šo reģionu dzīvotspējai ir būtiska **lauksaimniecības, zvejniecības un akvakultūras ražošanas** potenciāla saglabāšana pie austrumu robežas un tās nepārtrauktības nodrošināšana, izmantojot **paaudžu nomaiņu** un turpmāku atbalstu lauku apvidiem. Mežsaimniecības un lauksaimnieciskās ražošanas nodrošināšana arī veicina nodrošinātību ar pārtiku un nodrošina **stabilu izejvielu piegādi** reģiona **uzņēmumiem**. Lai attīstītu šīs iniciatīvas, lauksaimnieki austrumu pierobežas reģionos var saņemt **lielāku saistīto ienākumu atbalstu**²⁴.

Ar kopīgiem centieniem aizsargāt dabas resursus un veicināt aprites ekonomiku, nodrošinot ilgtermiņa noturību un ekoloģisko līdzsvaru dažādās ainavās ES pierobežas reģionos var uzlabot **vides ilgtspēju**. Investīcijas efektīvās un aprītīgās ūdens sistēmās un modernā notekūdeņu attīrīšanā arī var atbalstīt rūpniecību un lauksaimniecību un palielināt darbības nepārtrauktību krīžu laikā.

Būtisks Eiropas enerģētiskās drošības elements ir **energosistēmu stiprināšana un atjaunīgās enerģijas** potenciāla atraisīšana austrumu pierobežas reģionos. Stabila tīkla trūkums daudzos austrumu pierobežas reģionos mazina enerģētisko drošību un rūpniecības attīstību. Lai nodrošinātu, ka atjaunīgās enerģijas projektus var pilnībā integrēt elektroenerģijas tīklā, austrumu pierobežas reģionos, piemēram, Baltijas valstīs un Somijā, būs vajadzīgas stratēģiskas investīcijas tīklā. Pēc Baltijas valstu elektroenerģijas sistēmu sinhronizācijas ar Eiropas tīklu ir jāturpina darbs, lai tās **pilnībā integrētu ES elektroenerģijas tīgū**. Tas ietver noturības stiprināšanu un esošās infrastruktūras modernizāciju, tīkla elastības uzlabošanu un savienojamības uzlabošanu ar kaimiņvalstīm. Turklāt, lai nodrošinātu noturību pret enerģijas piegādes traucējumiem un hibrīddraudiem, ir vajadzīga papildu **gāzes uzglabāšana, reversās plūsmas jauda, tīkla un infrastruktūras modernizācija, starpsavienotāji un atjaunīgo energoresursu integrācija**. Atjaunīgās enerģijas izvēršanas paātrināšana, izmantojot racionalizētus un paātrinātus atļauju piešķiršanas procesus, var ļaut labāk apgūt austrumu pierobežas reģionu milzīgo potenciālu²⁵. Vietējo enerģētisko noturību var palielināt arī, **paplašinot energokopienas**. Šīs kopienas var apvienot vietējos resursus atjaunīgās enerģijas ražošanai, tādējādi samazinot atkarību no ārējiem avotiem, kā arī būvēt mikrotīklus un enerģijas uzkrāšanas sistēmas, nodrošinot rezerves enerģiju traucējumu laikā.

Austrumu pierobežas reģioniem ir arī liels **biomasas** piegādes potenciāls ES bioekonomikai, vienlaikus arī palielinot atlieku vērtību un paaugstinot vietējo aprītīgumu un noturību. Tie var atbalstīt “ReFuelEU Aviation” un “FuelEU Maritime” stratēģijas, nodrošinot izejvielas modernas

---

²⁴Saskaņā ar KLP DFS priekšlikumu dalībvalstīm ir iespēja palielināt savu piešķirumu saistītajam ienākumu atbalstam, kas parasti nepārsniedz 20 % no Savienības ieguldījuma konkrētām intervencēm, par ne vairāk kā 5 % ar noteikumu, ka šis papildu finanšu piešķirums ir vērsts uz konkrētām prioritātēm, tostarp jo īpaši lauksaimniekiem austrumu pierobežas reģionos.

²⁵ [*Untapped potential for renewable energy from wind, solar and hydropower.*](#)

biodegvielas ražošanai, pamatojoties uz tādām vadošām tehnoloģijām kā biorafinēšana, fermentēšana un biogēniskums.

Investējot lauku saimniecību vai kooperatīvās **biogāzes iekārtās**, lauksaimnieki var pārstrādāt kūtsmēslus, atkritumus un kultūraugu atliekas vērtīgā bioenerģijā un digestātā, ko pašu par sevi var tālāk pārstrādāt **biobāzētā mēslošanas līdzeklī**. Tas palīdz aizstāt dārgus, lielākoties importētus un fosilos ķīmiskos mēslošanas līdzekļus, vienlaikus veicinot ilgtspēju, enerģētisko drošību un enerģijas pieejamību cenas ziņā.

Komisija:

- ar Baltijas enerģijas tirgus starpsavienojuma plāna augsta līmeņa grupas starpniecību paātrinās **Baltijas valstu elektroenerģijas sistēmu integrāciju** Eiropas tīklos, tostarp stiprinot infrastruktūras un atkrastes tīklu noturību, kā arī pārrobežu ūdeņraža infrastruktūru, piemēram, Ziemeļvalstu un Baltijas ūdeņraža koridoru;
- turpinās atbalstīt **prioritāro pārrobežu infrastruktūras projektu īstenošanu** reģionā, kā atspoguļots arī Energomaģistrālēs, kas apzinātas kā daļa no Eiropas elektrotīklu paketes, tostarp ar Centrāleiropas un Dienvidaustrumeiropas enerģētiskās savienotības augsta līmeņa grupas starpniecību;
- turpinās atbalstīt **kopīgu interešu projektus un savstarpēju interešu projektus ar trešām valstīm**, tostarp izmantojot EISI;
- atbalstīs aprites rūpniecības iniciatīvas, tostarp **rūpnieciskās simbiozes ielejas un reģionālos bioekonomikas centrus** austrumu pierobežas reģionos, pamatojoties uz bioekonomikas stratēģiju;
- atbalstīs **biogāzes un biometāna ražošanu** saskaņā ar *REPowerEU* mērķrādītājiem un Bioekonomikas stratēģijā izklāstīto biobāzēto mēslošanas līdzekļu pirmtirgu, kas pārstrādā lauksaimniecības un mežsaimniecības atliekas, kā arī vietējos organiskos atkritumus digestātā un biobāzētos mēslošanas līdzekļos;
- atbalstīs stratēģiskos projektus saskaņā ar **Kritiski svarīgo izejvielu aktu**, pamatojoties uz *RESourceEU* rīcības plānu un reģiona kritiski svarīgo izejvielu piegādes potenciālu, izmantojot Inovāciju fonda uzaicinājumus un kohēzijas investīcijas ar *STEP* starpniecību;
- veicinās austrumu pierobežas reģionu īpašās darbības saskaņā ar **Lauku paktu**, piemēram, tīklošanos un spēju veidošanu, lai risinātu unikālās problēmas, ar kurām saskaras šie reģioni;
- veicinās jauniešu līdzdalību lauksaimniecībā austrumu pierobežas reģionos, izmantojot **ES stratēģiju par paaudžu nomaīņu lauksaimniecībā**²⁶, un turpinās atbalstīt lauku apvidu un lauksaimniecības attīstību, izmantojot turpmākos valsts un reģionālos partnerības plānus;
- topošajā **ES ilgtspējīga tūrisma stratēģijā** pievērsīsies galvenajām problēmām, ar kurām saskaras tūrisma nozare austrumu pierobežas reģionos, ar mērķtiecīgiem veicināšanas centieniem palīdzot pieņemt ilgtspējīgus modeļus, stiprinot noturību un atjaunojot starptautisko uzticēšanos.

Komisija aicina dalībvalstis:

- uzlabot **enerģētikas plānošanu**, izveidojot satvaru labākai investīciju plūsmu koordinēšanai, lai paātrinātu zaļo pārkārtošanos, noturību un tīkla integrāciju austrumu pierobežas reģionos;
- vēl vairāk stiprināt enerģētisko drošību, piemērojot paātrinātas procedūras attiecībā uz **starpsavienotājiem**, LNG/biogāzes jaudu, elektrotīkla noturību un enerģijas uzkrāšanu, tostarp izveidojot stratēģiskas degvielas krātuves austrumu pierobežas reģionos, un integrēt šīs investīcijas turpmākajā dalībvalstu **nacionālo enerģētikas un klimata plānu** pārskatīšanā;
- **izvērst atjaunīgās enerģijas projektus** un modernizēt centralizēto siltumapgādi austrumu pierobežas reģionos;

- iekļaut savā **Sociālajā klimata fondā** investīciju pasākumus **enerģētiskās nabadzības mazināšanai**, tostarp austrumu pierobežas reģionos, par labu mazaizsargātām māsasaimniecībām un mikrouzņēmumiem.

4. Savienojamība — cilvēku labā un izaugsmes atbalstam

Krievijas agresijas karš pret Ukrainu ir rosinājis stratēģiski atsaistīt transporta savienojumus ar Krieviju un Baltkrieviju, tostarp slēdzot blakus esošo valstu gaisa telpas, kas tieši ietekmē austrumu pierobežas reģionus. Krievija un Baltkrievija ir izslēgtas no *TEN-T* kartēm, un ir samazinājusies pārrobežu savienojumu nozīme ar šīm valstīm. Pārmaiņas tirdzniecības dinamikā pēc robežu slēgšanas un ekonomiskajām sankcijām ir uzsvērušas, cik svarīgi ir nodrošināt spēcīgus savienojumus ar starptautiskajiem tirgiem, jo īpaši izmantojot alternatīvus sauszemes, dzelzceļa un jūras maršrutus.

ES ir spērusi izšķirošus soļus, lai pielāgotu un stiprinātu **TEN-T koridorus**, par prioritāti izvirzot austrumu pierobežas reģionu pilnīgu integrāciju ES iekšējā tirgū un drošības satvarā. ES ietvaros ir ievērojami stiprināta austrumu pierobežas reģionu savienojamība, ieviešot jaunus koridoru pielāgojumus, lai uzlabotu to integrāciju ES transporta tirgū, kā arī stiprinot pārrobežu savienojamību ar Ukrainu un Moldovu.

Austrumu pierobežas reģionu integrācija ES tīklos, likvidējot šķēršļus un attīstot Eiropas standarta sliežu platuma infrastruktūru Baltijas valstīs un Somijā, ir stratēģisks ieguldījums ES kohēzijā, ekonomikas noturībā un sagatavotībā drošības jomā. Tajā pašā laikā Eiropas vispārējai drošībai austrumu flangā joprojām vienlīdz svarīga ir Donavas/Melnās jūras un Egejas jūras ekonomiskās un drošības noturības stiprināšana.

Vietējā līmenī ir vajadzīga pienācīga piekļuve **sabiedriskajam transportam un transporta pakalpojumiem pēc pieprasījuma**, lai nodrošinātu, ka cilvēki austrumu pierobežas reģionos var sasniegt savas darbvietas un sabiedriskos pakalpojumus.

Komisija:

- veicinās **sadarbību infrastruktūras tīklos**, iesaistot attiecīgās valstu pārvaldes iestādes saskaņā ar Eiropas transporta tīkla (*TEN-T*) Eiropas transporta koridoriem, tostarp paplašinājumiem uz Ukrainu un Moldovu, kā arī palielinās jaudu Baltijas ostās un atbalstīs *Rail Baltica/TEN-T* koridora un ziemeļu—dienvidu militārās mobilitātes attīstību;
- atbalstīs un veicinās austrumu pierobežas reģionu dzelzceļa sistēmu integrāciju *TEN-T* un EISI sadarbības satvaros gan ar pārējo ES, gan ar Ukrainu un Moldovu, lai uzlabotu militāro mobilitāti un drošību un radītu papildu ekonomiskās iespējas.

Komisija aicina dalībvalstis:

- **modernizēt infrastruktūru**, lai palielinātu reģionālo konkurētspēju un drošību, par prioritāti izvirzot kvalitatīvus autoceļu un dzelzceļa savienojumus ar lielākajiem pilsētu centriem, tostarp gadījumos, kad tie var kalpot divējāda lietojuma mērķiem, par prioritāti nosakot *TEN-T* koridorus;
- sekmēt tādu svarīgu notiekošo lielo pārrobežu projektu, piemēram, *Rail Baltica*, īstenošanu, kas ir būtiski austrumu pierobežas reģionu savienojamībai un drošībai;
- nodrošināt kopīgā rīcības plāna par ciešāku sadarbību Baltijas jūras–Melnās jūras–Egejas jūras koridorā savlaicīgu īstenošanu²⁷;
- izmantot turpmākos **valstu un reģionālos partnerības plānus, Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu un Eiropas Konkurētspējas fondu**, lai nodrošinātu *TEN-T* un ES militārās mobilitātes koridoru savlaicīgu īstenošanu;

²⁷ Saprašanās memorands par pastiprinātu pārrobežu sadarbību Melnās jūras–Egejas jūras koridora platformas ietvaros (2025. gada decembris).

- izmantot Sociālā klimata fonda piešķirumus, lai **samazinātu transporta nabadzību** austrumu pierobežas reģionos, piemēram, investējot ilgtspējīgā sabiedriskajā transportā, sociālajā elektrotransportlīdzekļu līzīngā, sabiedriskajā transportā, koplietošanas mobilitātē un transportā pēc pieprasījuma.

Digitālajai savienojamībai starp austrumu pierobežas reģioniem un pārējo ES ir izšķiroša nozīme **ekonomikas integrācijā, pārrobežu tirdzniecībā, komunikācijā un inovācijā**, kā arī kibersdrošībā un aizsardzībā pret hibrīduzbrukumiem. Tomēr austrumu pierobežas reģioni joprojām ievērojami atpaliek no pārējās ES – tajos vērojamas nepilnības platjoslas pārklājumā, lēns interneta ātrums, ierobežotu digitālo sabiedrisko pakalpojumu sniegšana un nepietiekamas digitālās prasmes. Šie trūkumi kavē vietējos uzņēmumus, ierobežo piekļuvi izglītībai, apmācībai un veselības aprūpei, kā arī vājina pārrobežu koordināciju. Ar mērķtiecīgām darbībām būtu jānodrošina gigabitu ātrumam atbilstoša platjoslas un 5G pārklājuma pieejamība, tostarp lauku kopienās un pierobežas koridoros, kā arī kritiskās infrastruktūras, piemēram, pamattīklu, pieejamība.

Komisija:

- nodrošinās finansējumu uz konkurences pamata saskaņā ar **otro Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta digitālo darba programmu 2024.–2027. gadam**, lai atbalstītu 5G digitālo savienojamību ES iekšienē, kā arī starp ES un trešām valstīm, īpašu uzmanību pievēršot pamattīkliem;
- veicinās tehnisko palīdzību publiskajām iestādēm, izmantojot **Eiropas Platjoslas kompetences biroju tīklu**, lai atbalstītu optiskās šķiedras un 5G tīklu izvēršanu, un uzņēmumiem, izmantojot Eiropas digitālās inovācijas centrus, lai veicinātu digitālo tehnoloģiju ieviešanu.

Komisija aicina dalībvalstis:

- integrēt austrumu pierobežas reģionu specifiskos apstākļus savos valsts digitālās desmitgades stratēģiskajos ceļvežos, nodrošinot, ka gaidāmie pielāgojumi²⁸ būtu vērsti uz reģionu unikālajām problēmām un prioritātēm. Tas paredz uzlabot **platjoslas un 5G pārklājumu, drošu pārrobežu savienojamību un piekļuvi digitālajiem sabiedriskajiem pakalpojumiem**;
- pilnībā izmantot ANM un kohēzijas politikas programmas, lai **novērstu digitālo plaisu** nolūkā palīdzēt radīt jaunas iespējas, stiprināt ekonomikas noturību un uzlabot dzīves kvalitāti austrumu pierobežas reģionā.

Pārrobežu sadarbība jau ilgu laiku ir bijis būtisks reģionālās attīstības un ekonomikas izaugsmes veicināšanas instruments pierobežas reģionos. Tomēr attiecību sabrukums ar Krieviju un Baltkrieviju ir izjaucis šos sadarbības satvarus. Tāpēc ir jāizpēta alternatīvas teritoriālās sadarbības iniciatīvas, kas ļautu šiem reģioniem saglabāt un dažādot savienojumus, atrast jaunus partnerus un izveidot jaunas sadarbības iespējas.

2028.–2034. gada DFS priekšlikuma ietvaros Komisija ir ieviesusi **jaunu Interreg konkrēto mērķi “noturīgāki reģioni, kas robežojas ar Krieviju, Baltkrieviju un Ukrainu”**²⁹. Šā priekšlikuma mērķis ir nodrošināt attiecīgajām dalībvalstīm un to reģioniem pilnīgu elastību teritoriālās sadarbības izmantošanā, lai risinātu to visneaizsargātākās problēmas, tostarp saistībā ar drošību un civilo sagatavotību, iedzīvotāju skaita samazināšanos un dezinformāciju. Tajā pašā laikā reģioni, kas robežojas ar Krieviju un Baltkrieviju un kas zaudēja pārrobežu iespējas pēc programmu izbeigšanas ar šīm divām naidīgajām kaimiņvalstīm, būs labāk sagatavoti, lai novirzītu savus sadarbības centienus uz rietumiem. Attiecībā uz reģioniem, kas robežojas ar Ukrainu,

²⁸ Dalībvalstis tiek lūgtas 2026. gada decembrī iesniegt korekcijas savos valsts digitālās desmitgades stratēģiskajos ceļvežos (pamatojoties uz 8. pantu Lēmumā (ES) 2022/2481, ar ko izveido politikas programmu “Digitālās desmitgades ceļš” 2030. gadam).

²⁹ COM(2025) 552 final.

jaunais konkrētais mērķis ļaus pievērst lielāku uzmanību pašlaik dominējošo sarežģīto apstākļu risināšanai. Jaunais konkrētais mērķis arī ļaus turpmākajās transnacionālās sadarbības telpās daļu no to finansējuma atvēlēt sadarbībai ar Ukrainu un Moldovu.

Komisija:

- palīdzēs attiecīgajām dalībvalstīm sagatavot savas turpmākās 2028.–2034. gada *Interreg* nodaļas, ņemot vērā arī **ziemeļu–dienvidu sadarbību**. Ja dalībvalstis, kas robežojas ar Krieviju un Baltkrieviju, tā nolems, tad īpaša *Interreg* plāna nodaļa varētu būt veltīta jaunā konkrētā mērķa izmantošanai, lai veicinātu ciešāku sadarbību un mācīšanās iespējas starp reģioniem, kuri saskaras ar līdzīgām problēmām.

Komisija aicina dalībvalstis:

- pilnībā izmantot nesen pieņemto **BRIDGEforEU** regulu³⁰, lai palīdzētu novērst pārrobežu šķēršļus starp austrumu flanga reģioniem.

5. Cilvēki — reģioni ir tik spēcīgi, cik tajos dzīvojošās kopienas

Austrumu pierobežas reģionu iedzīvotāji ir apliecinājuši izcilu spēku un spēju pielāgoties, saskaroties ar grūtībām. To pastāvīgā noturība ir atkarīga no **kopienas kohēzijas un sagatavotības** absorbēt satricinājumus. Būtiskas problēmas rada **iedzīvotāju skaita samazināšanās, novecošana un zems iedzīvotāju blīvums**.

Turklāt mājokļu tirgi stagnē, un zemas nodrošinājuma vērtības kavē piekļuvi hipotekārajiem kredītiem. Tas var izraisīt negatīvu izceļošanas ciklu un pievilcības samazināšanos, kas apdraud ES austrumu robežas noturību (kā liecina *ESPON*, *ESAO* un *Interreg Europe* veiktie pētījumi).

Lai vērstos pret šīm tendencēm, dalībvalstīm būtu jāstiprina **vietējiem apstākļiem pielāgotas** politikas veidošana un **daudzlīmeņu pārvaldība**, jāstiprina reģionālās un vietējās iestādes un pilsoniskā sabiedrība, vienlaikus ievērojot labu pārvaldību un tiesiskumu.

Pamatpakalpojumu un sociālo pakalpojumu sniegšanas nodrošināšana ir būtiska pierobežas reģionu kopienu labklājībai. Tomēr **vietējo pašvaldību ierobežoto finansiālo spēju dēļ** šajos reģionos pastāvīgi trūkst izglītības, apmācības un aprūpes speciālistu un ir vājāka infrastruktūra. To vēl vairāk saasina sabiedrības un darbaspēka novecošana. Šajā situācijā ir vajadzīgas mērķtiecīgas investīcijas, lai nodrošinātu piekļūstamus un cenas ziņā pieņemamus sociālos, veselības, bērnu un ilgtermiņa aprūpes pakalpojumus un infrastruktūru. Ģeopolitiskās spriedzes saasināšanās kontekstā par kritisku jautājumu ir kļuvusi garīgā veselība – pieaug nedrošības, stresa un depresijas simptomu līmenis, kas rada būtiskas problēmas. Jaunas pieejas, piemēram, telemedicīna, digitālo konsultāciju centri un mobilie pakalpojumi, liecina par ievērojamu potenciālu palīdzēt pārvarēt attāluma radītos šķēršļus, nodrošinot piekļuvi attāliem apgabaliem. **Sociālā uzņēmējdarbība** var arī atdzīvināt ekonomiku un uzlabot sociālo kohēziju³¹³².

Turklāt daudzos pierobežas reģionos dzīvo dažādas minoritāšu grupas; lai stiprinātu šos reģionus, ir svarīgi veicināt minēto minoritāšu integrāciju un iekļaušanu.

Komisija:

- atbalsta austrumu pierobežas reģiona praktiķu kopienas izveidi, lai starp pašvaldībām apmainītos ar paraugpraksi un sagatavotības risinājumiem;

³⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2025/925 (2025. gada 7. maijs) par Pierobežas reģionu attīstības un izaugsmes instrumentu (*BRIDGEforEU*).

³¹ “Baltijas Reģionos valdošo atšķirību novēršanas iniciatīvas forums: sociālais uzņēmums reģionālajai noturībai”, ko 17. un 18. septembrī Anikščiai, Lietuvā, organizēja Pasaules Bankas grupa un Komisija.

³² Izstrādāts Slovākijas Reģionos valdošo atšķirību novēršanas iniciatīvas ietvaros Prešovas reģionā, lai palielinātu zināšanas un informētību par sociālo ekonomiku kā instrumentu vietējo problēmu risināšanai un tā ieguldījumu attīstībā un iekļaujošā izaugsmē.

- kopā ar dalībvalstīm izpēta, kā atvieglot pašvaldību piekļuvi **kritiski svarīgam aprīkojumam**, tostarp izmantojot kopīgu iepirkumu, piemēram, ārkārtas sakaru un apraides sistēmas, lauksaimniecības pārtikas produktu rezerves, kopienu enerģētikas projektus un ārpustikla enerģētikas risinājumus;
- veicina **sabiedrības virzītas vietējās attīstības iniciatīvas**, tostarp *LEADER*, iesaistot iedzīvotājus vietējo lēmumu pieņemšanā un rodot risinājumus, kas pielāgoti konkrētajām reģionālajām vajadzībām, tostarp jauniešu noturēšanu un piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem visiem.

Austrumu pierobežas reģionu uzplaukumam ir būtisks **prasmīgs un pielāgoties spējīgs darbaspēks**. Taču **joprojām ir augsts darbaspēka un prasmju trūkums**. Tas aptver tādas svarīgas nozares kā veselības aprūpe un ilgtermiņa aprūpe, zaļās rūpniecības nozares un digitālā ekonomika. Tajā pašā laikā austrumu pierobežas reģioni ziņo arī par lielu skaitu jauniešu, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu.

Lai risinātu šīs problēmas, ir vajadzīgs labāk saskaņot **izglītību un apmācību** ar vietējā darba tirgus vajadzībām, ko atbalstītu partnerības ar uzņēmumiem un spēcīgāka izglītība zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas jomā. Jaunos talantus palīdzēs noturēt raita **pāreja no skolas uz darba dzīvi**, elastīgas mācību iespējas un **Garantijas jauniešiem** pilnīga īstenošana.

Komisija aicina dalībvalstis:

- paplašināt profesionālo izglītību un apmācību (PIA) un prasmju pilnveidi / kvalifikācijas celšanu, tostarp izmantojot Eiropas Sociālo fondu Plus un apņemoties īstenot ES Prasmju pilnveides paktu;
- veidot spēcīgākas saiknes starp izglītību un nodarbinātību, izmantojot *Erasmus+* profesionālās izcilības centrus, Eiropas alianses mācekļību, PIA skolotāju prasmju pilnveidi un pētniecību/inovāciju;
- par prioritāti noteikt **jauniešu noturēšanu** austrumu pierobežas reģionos, izmantojot pārejas ceļus no izglītības uz nodarbinātību un kohēzijas politikas programmu ietvaros izveidojot **pirmreizējā mājokļa pircēja shēmas**, piedāvājot jaunajiem profesionāļiem aizdevumus ar zemām procentu likmēm³³;
- atbalstīt austrumu pierobežas reģionu pilsētas un pilsētu teritorijas, tām atsaucoties gaidāmajam **Eiropas pilsētiniiciatīvas** uzaicinājumam, kura mērķis ir īstenot nesen pieņemto Pilsētu programmu;
- veicināt sadarbību starp pašvaldībām, tostarp **apvienojot pieejamos resursus** un nodrošinot savām kopienām pamatpakalpojumus un sociālos pakalpojumus;
- stiprināt **pilsonisko līdzdalību, izglītību, brīvprātīgo darbu, medijpratību un finanšpratību, sagatavotību un vietējā līmeņa iniciatīvas**, palielinot vietējo noturību, savstarpējo uzticēšanos un sociālo iekļaušanu;
- veicināt **trešo valstu valstspiederīgo** un minoritāšu sociālekonomisko **integrāciju** austrumu pierobežas reģionos, pilnībā izmantojot ES finansējuma iespējas.

Kultūra veicina uzticēšanos demokrātiskām iestādēm un kohēziju, un tai arī turpmāk vajadzētu būt austrumu pierobežas reģionu politiskās darba kārtības prioritātei. Būtu jāformalizē **jauniešu** līdzdalība lēmumu pieņemšanā, savukārt skolām un publiskām kampaņām, kas vērstas uz visiem iedzīvotāju segmentiem, būtu jāstiprina kritiskā domāšana un medijpratība.

Komisija:

- atbalstīs **mediju nozares ekonomisko noturību**, izmantojot Mediju noturības programmu;
- veicinās maza mēroga dotāciju izmantošanu, lai **atbalstītu vietējās NVO** digitālās prasmes un medijprasmes uzturēšanā un lai atbalstītu mākslas un amatniecības iniciatīvas;

³³ [EIBG un citu avotu līdzfinansētu finanšu instrumentu un dotāciju modelis cenas ziņā pieejamiem mājokļiem.](#)

- izstrādās savstarpējas mācīšanās projektu, lai stiprinātu skolēnu pilsonisko līdzdalību un demokrātiska pilsoniskuma apziņu, izmantojot kultūru gan skolās, gan ap tām.
- pastiprinās centienus uzlabot uz iedzīvotājiem vērstu komunikāciju un **novērst FIMI radītos riskus**, kas ir īpaši akūti austrumu pierobežas reģionos, tostarp izmantojot EDMO valsts vai reģionālos centrus, jauno Eiropas faktu pārbaudītāju tīklu un KLP tīklu lauku kopienām;
- atbalstīs **faktu pārbaudes organizācijas un vietējos plašsaziņas līdzekļus**, lai stiprinātu informācijas telpu par jautājumiem, kas ir īpaši svarīgi lauku kopienām austrumu pierobežas reģionos³⁴.

Tālākā virzība

ES austrumu pierobežas reģioni ir ne tikai **mūsu drošības vārtiņi**, bet arī vitāli svarīgas savienojamības un ekonomisko iespēju vārtejas. To noturības un pievilcības stiprināšana nav tikai solidaritātes jautājums; tas ir būtisks **stratēģisks ieguldījums Eiropas drošībā, nākotnes stabilitātē, konkurētspējā un kohēzijā**.

Drošība un noturība ir austrumu pierobežas reģionu ilgtermiņa ilgtspējas neatņemama sastāvdaļa. Stratēģiskās investīcijas un koordinēta pārvaldība var palīdzēt drošības problēmas pārvērst iespējās un labklājībā, kā arī nodrošināt ilgtspējīgu reģionālo attīstību.

Izmantojot mērķtiecīgu ES un valstu politiku, papildu un integrētas investīcijas un iespēcinātu vietējo pārvaldību, ES var pārveidot savus pierobežas reģionus par noturīgiem ilgtspējīgas izaugsmes un Eiropas vienotības un drošības virzītājspēkiem.

Austrumu pierobežas reģionu vajadzības un apstākļi ir unikāli. Tie tiks integrēti attiecīgajās turpmākajās **ricībpolitikās un investīcijās** un atspoguļoti finansēšanas prioritātēs **visos līmeņos — reģionālajā, valsts un Eiropas līmenī**. Tam būtu jāietver mērķtiecīgi uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus un preferenciāls režīms austrumu pierobežas reģioniem.

Komisija turpinās cieši sadarboties ar valstu pārvaldes iestādēm un reģioniem, lai vēl vairāk veicinātu **vietējiem apstākļiem pielāgotas pieejas un daudzlīmeņu pārvaldību**, nodrošinot pielāgotus, efektīvus risinājumus šiem reģioniem, maksimāli izmantojot esošās un turpmākās ES fondu īstenošanas struktūras, nodrošinot, ka tiek konsekventi risinātas to unikālās vajadzības.

Dalībvalstis, kuru reģionus pašreizējā drošības vide skar visvairāk, tiek mudinātas atzīt šo teritoriju īpašo statusu savās **valsts un reģionālās attīstības stratēģijās un plānošanā, tostarp teritoriālajā sadarbībā**. Šajā kontekstā austrumu pierobežas reģioniem būtu īpaši jāpiešķir finanšu resursi, lai veicinātu to ekonomikas attīstību un noturību.

Šis paziņojums ir sākumpunkts, kas veido pamatu pastāvīgai solidaritātei un centieniem, kuri tiks pielāgoti tam, lai risinātu mainīgās **problēmas un iespējas**.

Būs vajadzīgs pastāvīgs dialogs, lai saskaņotu ES, valstu un reģionālo politiku nolūkā efektīvi risināt šīs problēmas un izmantot iespējas. Lai nodrošinātu sistemātiskus turpmākos pasākumus, Komisija ierosina iedibināt **ikgadēju augsta līmeņa politisko dialogu**, lai apspriestu ES politiku un tās ieguldījumu austrumu pierobežas reģionu attīstībā un drošībā. Pirmais augsta līmeņa dialogs notiks 2026. gada 26. februārī.

³⁴ [Informatīvie pasākumi saistībā ar kopējo lauksaimniecības politikas programmu \(IMCAP\).](#)